

Norsk Folkemusikk- og Danselag (NFD)

Georg Arnestad

Delrapport i evalueringen av statsbudsjettets kap. 320, post 74

April 2005

1 Bakgrunn for evalueringa

For nokre år sidan la eg fram ein rapport som utgreidde og analyserte folkemusikk- og folkedansfeltet i det eg kalla det seinmoderne Noreg (Arnestad 2001).

Oppdragsgivar for arbeidet var Norsk kulturråd. Men det var dei norske folkemusikkorganisasjonane som hadde bede Kulturrådet om å få gjennomført ei utgreiing. Initiativet kom, ikkje uventa, frå Norsk Folkemusikk- og Danselag.

Arbeidet med utgreiinga, som også vart betydeleg forseinka, gjekk føre seg i 2000 og 2001. Ei eiga referansegruppe med representantar for Norsk kulturråd og dei fire aktuelle organisasjonane på feltet, følgde arbeidet. Representanten for NFD, dagleg leiar Jan Lothe Eriksen, var den i referansegruppa som klarast målbar kritiske merknader til opplegget for og utviklinga av arbeidet med utgreiinga, til forseinkinga og til andre forhold. Også styreleiaren i NFD gav ved ulike høve uttrykk for skepsis. Ein del av innvendingane hadde sin bakgrunn i den mangeårige ideologiske og strategiske striden innanfor feltet (sjå nedanfor), samtidig som dei representerte ei bekymring for at utgreiinga tok andre retningar enn det initiativtakaren, altså NFD, hadde tenkt seg. Og sjølv sagt var ein misnøgd med at det tok for lang tid å få utgreiinga ferdig.

No legg eg fram nok ei utgreiing, rett nok eit lite arbeid, med folkemusikkfeltet som tema. Objektet denne gongen er NFD sjølv. Dagleg leiar og styreleiar i NFD er dei same som i 1999-2001. På nytt er eg litt seint ute. Men NFD har no ikkje brydd seg særleg med det. Organisasjonen har, seier dei sjølv, hatt "en tilbakelemt og avventende holdning til hele dette utredningsprosjektet". Eller sagt med andre ord: Dei trur ikkje desse utgreiingane gjer så mykje frå eller til.

Etter at utgreiinga mi om norsk folkemusikk og -dans vart lagt fram i november 2001, har eg ikkje hatt særleg mykje med feltet å gjere. Eg får rett nok framleis tilsendt Kvinten, utgitt av NFD, og Spelemannsbladet, utgitt av Landslaget for Spelemenn. Eg tek vare på desse av gammal vane, men les ikkje særleg mykje i dei. Og sidan eg framleis står på ei distribusjonsliste for e-post frå NFD, kjem det stadig meldingar om nyhende og tilskipingar i regi av NFD. Eg har derfor registrert at aktivitetsnivået framleis er høgt, og eg har fått med meg det NFD-regisserte framlegget om etablering av ei nasjonal scene for folkemusikk og folkedans midt i sjølve hovudstaden. Altså i Oslo, der nesten heile byen for 50 år sidan sløkte lysa då ein programleiar bad om reaksjonar på speling av folkemusikk i NRK. Burde ikkje denne nasjonale scena heller ha lege i Førde, har eg, som siste åra har laga

mange utgreiingar om regionalisering av Vestlandet og flytting av makt frå Oslo, tenkt. Samtidig har eg registrert at sindige spelemenn og spreiske spelekvinner, som det stadig vert fleire av, også her i Sogn og Fjordane, har sagt at, nei, denne scena *må* liggje i Oslo. Berre Lidvin Osland, som tidlegare har vore både fylkeskultursjef i Sogn og Fjordane og vikarierende direktør i Norsk kulturråd, har programmatisk protestert. Men han har visst ikkje noka gjennomslagskraft lenger.

Eg går derfor til denne evalueringa med ulike typar ballast, som det synest naturleg å gjere merksam på. Kor viktig det er, veit eg likevel ikkje. For oppdraget denne gongen er avgrensa. NFD er eitt av 58 av det Norsk kulturråd kallar ”tiltak” finansiert over post 74, som no skal evaluerast med omsyn til mål, rammevilkår, resultat osv. Formålet er å gi Norsk kulturråd eit betre grunnlag for (mogleg) framtidig statleg finansiering av ”tiltaket”. Har ”tiltaket”, i dette tilfellet Norsk Folkemusikk- og Danselag, så å seie gjort jobben sin? Utnytta dei statlege midlane, og andre midlar, på ein god eller mindre god måte? Og kor stort ansvar bør staten, og kva for delar av den fragmenterte staten, eller eventuelt andre offentlege styresmakter, ha for ”tiltaket” i framtida? Med grunnlag, særleg, i kva ”tiltaket” har oppnådd innanfor sitt felt dei seinare åra.

Oppgåva mi sist, i 2000-2001, var av ein annan karakter. Oppdraget då var å gi ein samla beskrivelse, vurdering og analyse av heile det vesle, men uryddige og brokute, folkemusikk- og folkedansfeltet i Noreg. Det galdt også organisasjonane på feltet. Derfor står det ein god del i rapporten frå 2001 om Norsk Folkemusikk- og Danselag, og om dei andre organisasjonane: Landslaget for Spelemenn, Noregs Ungdomslag, Rådet for folkemusikk og folkedans. NFD vert i rapporten (kap. 4) karakterisert som ein ”moderne” og ”tidsriktig” organisasjon med klar identitet og profil, som på mange vis også har sett premissane for den folkemusikalske debatten. NFD har òg, heiter det i rapporten, vore medvitne om samanhengen mellom utøvarfokus og det å oppnå større merksemd for feltet generelt og i politikken. Og organisasjonen, omtalt av nokre intervjuobjekt som folkemusikkens Bellona, har lykkast med å få ut mykje midlar til folkemusikken. Men den pågåande arbeidsstilen som leiarane har stått for, har av andre vorte oppfatta som provoserande. NFD har vilja bestemme på vegne av andre, vart det sagt.

Det er naturleg at den evalueringa som no vert gjort av NFD, byggjer på rapporten min frå 2001. Men det har skjedd ein del i det folkemusikalske Noreg sidan då. Det som enda opp som ”Arnestadrapporten”, var i utgangspunktet ei form for bestillingsverk som organisasjonane ville nytte til å fremje interessene til norsk

folkemusikk i det kulturpolitiske og i det offentlege rommet. Har dei makta dette? Og, særleg, kva har NFD, hovudbestillaren, gjort og, eventuelt, oppnådd?

Forutan ”Arnestadrapporten” kviler denne evalueringa på den omfattande og grundige eigenevalueringa som NFD har levert. Som sist, har organisasjonen også sendt meg omfattande dokumentasjon (årsmeldingar, rekneskap, strategidokument, utgreiingar osv.). Eg har også nytta meg at informasjon frå nettsidene til NFD, som er godt utbygde med eit arkiv tilbake til rundt år 2000. Nettavisa ”Ballade” har også dei siste åra følgt folkemusikkfeltet forholdsvis nært. Eg har hatt glede og nytte av begge desse kjeldene. I tillegg har dagleg leiar Jan Lothe Eriksen i NFD lese og kome med merknader til eit rapportutkast. Det same har Per Mangset, Høgskulen i Telemark, gjort.

Kapittel 2 fortel om bakgrunnen for opprettinga av Norsk Folkemusikk- og Danselag. Deretter følgjer ein beskrivelse av arbeidet i organisasjonen fram til cirka 2001. I kapittel 4 vert det gitt eit oversyn over arbeid og arbeidsoppgåver i NFD med vekt på tida etter 2001. I dei to etterfølgjande kapitla ser vi nærmare på økonomi og finansiering og på framtidige oppgåver og utfordringar for feltet og for organisasjonen. I kapittel 7 vert det gitt ei samanfattande og konkluderande vurdering.

Det er, som nemnt ovanfor, fleire organisasjonar som arbeider innanfor det norske folkemusikk- og folkedansfeltet. Denne evalueringa dreier seg (berre) om NFD. Det er ikkje henta inn synspunkt på eller meiningar om NFD frå aktørar med tilknytning til andre organisasjonar innanfor folkemusikk-Noreg. I ”Arnestadrapporten” er det derimot gitt denne type beskrivelse og analyse av alle organisasjonane på feltet (Arnestad 2001, kap. 4).

2 Bakgrunn – etableringa av NFD

Norsk Folkemusikk- og Danselag (NFD) vart skipa i 1987. Svangerskapet var langt og fødselen tung. Men barnet var velskapt. Dei første leveåra vart likevel turbulente. Mange såg på barnet som uekte.

Skipinga av NFD hadde sin bakgrunn i ein mangeårig strid innanfor organisasjonen Landslaget for Spelemann (LFS). Temaet for striden var gammaldansens (runddansens) posisjon i det organiserte arbeidet med norsk folkemusikk og folkedans, i kva grad og eventuelt korleis LFS skulle arbeide for gamaldansen, og

om dette ville gå utover andre og, kanskje, viktigare oppgåver i organisasjonen. Striden hadde både ideologiske, sosiale, geografiske og musikalske sider (Arnestad 2001, s. 67 ff.). Midt på 1980-talet kom konfliktane heilt konkret til uttrykk i spørsmålet om LfS skulle arrangere ein årleg landsfestival for gammaldansmusikk, i tillegg til den etablerte Landskappleiken. Landsmøtet i LfS gjekk i 1985 med klart fleirtal inn for at LfS skulle ta sikte på å arrangere ein slik årleg festival. Året etter, i 1986, vedtok så landsmøtet med 55 mot 25 stemmer at LfS skulle arrangere ein landsfestival for gammaldansmusikk i Førde, og at heile arrangementet skulle vurderast etter ein periode på tre år. Mindretalet meinte at dette låg på sida av det LfS skulle arbeide for. Halvparten av mindretalet forlét møtet i protest etter avstemminga. Med grunnlag i dette mindretalet vart så Norsk Folkemusikk- og Danselag, med ”undernamnet” Landslag for slåttespel, kveding og bygdedans, skipa på eit møte i Porsgrunn 14. mars 1987. Bak skipinga stod, slik NFD sjølv beskriv det, sentrale utøvarar innanfor norsk klassisk folkemusikk. Dei kom frå ulike delar av Austlandet (og Setesdal), med ei hovudtyngd frå Telemark.

Formålsparagrafen slo fast den nye organisasjonen sitt fremste formål var å halde opp dei ubrotne folkemusikk- og bygdedanstradisjonane i Noreg, og å fremje norsk folkemusikk og bygdedans som fullverdige kunstformer. Ei rekkje underpunkt i vedtektene konkretiserte korleis dette skulle gjerast i praksis. Her vart det også nemnt at organisasjonen skulle arbeide aktivt overfor politikarar, styresmakter og media. Det vart elles, etter ein del diskusjon, bestemt at NFD skulle baserast utelukkande på individuelt medlemskap.

Til grunn for etableringa låg, i følgje utsegner frå NFD i dag (jf. eigenevalueringa), behovet for ein interesseorganisasjon som fokuserte på dei eldste folkemusikk- og danseformene, slåttespel, kveding og bygdedans, og som kunne løfte denne sektoren inn på den kulturpolitiske dagsordenen. Det siste er særleg verd å merkje seg.

Sidan 1987 har så NFD sett sitt tydelege preg på arbeidet med norsk folkemusikk og bygdedans, og, i aukande grad, på arbeidet med å fremje interessene til dei profesjonelle utøvarane. Men NFD har heile tida vore ein liten organisasjon, målt i talet på medlemmer. Det har stort sett lege rundt 250 medlemmer, med ei hovudtyngd av medlemmer i Oslo-området, Telemark og Setesdal. Organisasjonen har i dag likevel rundt 40 medlemmer på Vestlandet (Hordaland og Sogn og Fjordane).

3 Utviklinga av NFD fram mot år 2001

NFD vart altså til i ein hard strid som prega det norske folkemusikalske miljøet på 1980-talet og langt framover på 1990-talet. Reelt sett botna striden i ideologiske spørsmål om folkemusikkens og folkedansens sjel: *Kva er norsk folkemusikk?*

Striden vart opplevd som hard og vond av mange i miljøet. Det vart skapt sterke personlege motsetnader mellom dei som skipa den nye organisasjonen, og dei som heldt fram med arbeidet sitt i ”moderorganisasjonen” Landslaget for Spelemenn (LfS). Striden kom til å prege det folkemusikalske arbeidet i Noreg i mange år framover.

NFD fekk tidleg stempelet som ein slags ”enfant terrible” innanfor det etablerte folkemusikk- og folkedansmiljøet i Noreg. Det galdt i forhold til begge dei to andre, og betydeleg større, organisasjonane på feltet, Landslaget for Spelemenn og Noregs Ungdomslag (NU). Motsetnadene gav seg kanskje aller klarast uttrykk i arbeidet på den felles arenaen for folkemusikk-Noreg: Rådet for folkemusikk og folkedans¹. Mellom anna var det stor usemje under arbeidet med Handlingsplanen for folkemusikk og folkedans i 1993/94, som Rådet hadde hand om. Det kom då fram ei rekkje dissensar frå NFD. Det dreidde seg om både ideologi, strategi, verkemiddel og arbeidsmåtar. Klimaet mellom NFD og dei andre organisasjonane var særst dårleg i denne perioden.

”Moderorganisasjonen” LfS betrakta alt frå starten av NFD som ein slags gaukunge, eller eit uekta barn, som ein i liten grad ville ha særleg mykje med å gjere, og i alle fall ikkje samarbeide med. NFD var då heller, når det galdt talet på medlemmer, ikkje særleg større enn eit medlemslag innanfor LfS. LfS såg ikkje behovet for to organisasjonar i folkemusikk-Noreg, og ønskte at NFD skulle kome tilbake ”i folden”. Vi kan trygt seie at samarbeidsklimaet og tilliten mellom dei etablerte organisasjonane og den nye tilveksten, Norsk Folkemusikk- og Danselag, var på eit lågmål i mange år etter skipinga i 1987.

¹ Rådet for folkemusikk og folkedans er ei offentleg stifting, som vert leia av eit råd på sju medlemmer valt av representantskapsmøtet, der representantar for alle nasjonale og regionale institusjonar og organisasjonar på feltet møtest. Rff-senteret er det utøvande organet for stiftinga Rådet for folkemusikk og folkedans. Senteret, som held til i Trondheim, knytt til NTNU, er ein forskings-, arkiv- og formidlingsinstitusjon for folkemusikk og folkedansmiljøet i Norge.

Mot slutten av 1990-talet byrja dette så gradvis å endre seg. Mellom anna tok LfS og NFD då til å samarbeide om nokre prosjekt (Den norske Folkemusikkscena og Norsk Folkemusikkatalog, jf. Arnestad 2001, s. 156 ff.). Éin viktig grunn til at desse samarbeidstiltaka kom i gang, låg i det faktum at NFD viste seg, ikkje berre å vere livskraftig, men også å lykkast til dels betre enn dei andre organisasjonane på feltet med kulturpolitiske strategiar, arbeidsmåtar og tiltak. Ikkje minst i arbeidet retta mot kulturkomiteen på Stortinget.

Det var også NFD som mot slutten av 1990-talet tok initiativet til det som etter kvart vart den såkalla ”Arnestadrapporten”, og som har danna grunnlaget for fleire konkrete oppfølgingstiltak i åra etter. Etter det delvis mislykka forsøket i 1993/94 med ein feltintern handlingsplan, meinte NFD at det no var behov for å kople inn ”et kompetent miljø som ikke er en del av folkemusikk- og danseområdet”. Det var etter NFDs meining ”behov for å se folkemusikken og dansen i et helhetlig perspektiv”. Resultatet av NFDs initiativ vart at fire organisasjonar (NFD, LfS, Rådet for folkemusikk og folkedans, Noregs Ungdomslag) vende seg til Norsk kulturråd (brev av 11.2.99), og bad om at Rådet ”tek på seg å lage ei utgreiing om folkemusikk- og folkedanssektoren” (sjå meir om dette i Arnestad 2001, s. 28 ff.)

Folkemusikkens ”enfant terrible”, Norsk Folkemusikk- og Danselag, vart såleis i siste halvdel av 1990-talet akseptert, rett nok noko motvillig, av dei andre organisasjonane som ein likeverdig part. I hovudsak skuldast det at denne vesle organisasjonen, som både hadde få medlemmer og først i 1997 fekk ein éinmannsadministrasjon i Oslo, arbeidde målretta og strategisk, særleg overfor det politiske miljøet i hovudstaden. NFD framstod som langt meir synleg enn dei andre tradisjonelle og medlemsbaserte frivillige organisasjonane som LfS og NU, og lykkast med å få fleire statlege midlar til folkemusikkfeltet. Nokre trekte samanlikningar til organisasjonen Bellona på miljøområdet.

NFD, og Bellona, stod begge fram som ein type strategiske aktørar nasjonalt; medie- og lobbyflinke – med ein legitimitet som var basert på at dei var effektive til å oppnå resultat på dei områda ”som en litt diffus tilhengerskare syns er viktige” (Mangset 2002). Noregs Ungdomslag og Landslaget for Spelemenn var derimot eksempel på ein type hierarkisk-demokratiske organisasjonar med brei medlemsbasis, organisasjonar som sleit tungt utover 1990-talet.

Mangset (2002) formulerte det slik:

”Det er naturligvis paradoksalt at NFD, som under organisasjonsstriden på 1980-tallet - iallfall for oss utenforstående - framsto som en ganske tradisjonalistisk og elitær utbryterorganisasjon, nå åpenbart er den mest tidstypiske - eller postmoderne - organisasjonen på feltet. NFD ser ut til å være dyktigst på profilering i media, mest aktiv lobbyist og mest effektiv formidler. Og NFD har en typisk profesjonell daglig leder, som så vidt jeg forstår, ikke er rekruttert fra det tradisjonelle folkemusikkmiljøet”.²

I dette låg mykje av forklaringa på at NFD lykkast, så langt. Ein tidsmessig, dynamisk og godt konsolidert organisasjon, med relativt få og konsentrerte arbeidsoppgåver. Og i tillegg, som både Mangset og mange av informantane i Arnestadrapporten streka under, ein dyktig dagleg leiar. Kor avgjerande det var at han ikkje var rekruttert frå folkemusikkmiljøet, er vanskeleg å seie. I alle fall har han vore svært viktig i arbeidet med å verkeleggjere strategiane og kommunisere arbeidsoppgåvene til NFD. Kontinuitet på styresida, særleg styreleiarvervet, og eit styre og dagleg leiar som trekkjer godt i lag, synest også å ha vore viktig. At NFD dessutan etter kvart stod tydeleg fram som ein organisasjon, den *einaste* organisasjonen, som ivaretok interessene til dei stadig fleire profesjonelle yrkesutøvarane innanfor folkemusikkfeltet, hørde også med i biletet. Dette arbeidsområdet vart først inkludert i formålsparagrafen til NFD i 2001, men *det* var ei de facto presisering av noko som alt lenge hadde prega arbeidet til organisasjonen.

Denne vesle organisasjonen hadde i 2000 eit budsjett på vel 1,2 mill. kroner, det meste finansiert av statlege drifts- og prosjektmidlar, 250 medlemmer, og ein administrasjon på 1,6 stilling. I 2004 var budsjettet (omsetninga) auka til 2,2 mill. kroner og talet på tilsette til 2,6 årsverk. Medlemstalet, derimot, var framleis rundt 250. Veksten i talet på profesjonelle folkemusikarar medførte ikkje auke i talet på medlemmer i NFD.

Det var langt frå gitt at vesle NFD skulle verte ein levedyktig organisasjon. For det var ein organisasjon utan særlege økonomiske ressursar som starta arbeidet i 1987. Dei første åtte åra var NFD ein dugnadsdriven organisasjon, som styremedlemmene dreiv på ideell og sterkt engasjert basis. Klare strategiar og målsetjingar synest å ha vorte utvikla tidleg. Så seint som i 1995, etter åtte års drift, tilsette ein dagleg leiar i 50 pst. stilling, med heimekontor, ikkje i Oslo, men i avsidesliggjande Fyresdal. To år seinare, i 1997, vart det så tilsett dagleg leiar i full

² Innleiing på ope møte i tilknytning til årsmøtet i NFD 16. mars 2002 (jf. <http://www.ballade.no/nmi.nsf/doc/art2002040410182464909132>)

stilling med kontor i Musikkens Hus i Oslo. Han, Jan Lothe Eriksen, har sete i stillinga sidan då.

Men NFD var alt frå starten av ein godt konsolidert organisasjon med eit klart og relativt avgrensa siktemål. Ein skulle kort og godt arbeide for dei ubrotne folkemusikk- og bygdedanstradisjonane, og få aksept for desse som fullverdige kunstformer. I tillegg skulle ein arbeide aktivt overfor politikarar, styresmakter og media. NFD markerte også alt frå starten at dei ville arbeide for interessene til folkemusikkutøvarane, sjølv om dette, som nemnt ovanfor, ikkje vart teke eksplisitt med i formålsparagrafen før i 2001, då det vart vedteke at NFD skulle arbeide for å "ivareta utøvarane sine faglege, økonomiske, sosiale og kunstnarlege interesser". Frå april 2004 er NFD dessutan godkjent som rettshavarorganisasjon i GRAMO³.

4 Arbeid og arbeidsoppgåver

Kva har så denne "mikroorganisasjonen", som nokon har omtalt NFD som, arbeidd med? Kva for verkemiddel og verktøy har ein valt for å realisere strategiane? Vi skal nedanfor trekkje fram nokre viktige arbeidsområde og tiltak, som NFD sjølv har lagt vekt på. Dette gjeld både eigne tiltak, og, i aukande grad, samarbeidstiltak med andre organisasjonar innanfor musikklivet. Tiltak som NFD sjølve ofte har teke initiativet til.

- Alt tidleg på 1990-talet innleidde NFD eit samarbeid med oljeselskapet Saga Petroleum, og delte i perioden 1992-99 ut 20 Sagaprisar, eit stipend til unge, lovande folkemusikkutøvarar og læremeistrane deira. Så tidleg var det uvanleg å innleie eit så pass profilert samarbeid med næringslivet. Men det har ikkje lykkast å få andre private sponsorar til å ta over dette samarbeidet. Heller ikkje no, i ei tid prega av aukande samarbeid mellom kunst og næringsliv.

- Årleg utgiving av (fagboka) "Årbok for norsk folkemusikk" sidan 1991. Denne boka har gjennom fagartiklar og andre bidrag som tek føre seg ulike sider ved folkemusikken, vore ein del av fagutviklinga innanfor feltet. Opplaget er no rundt 800. Slike nasjonale årbøker klarar gjerne å halde det gåande nokre år, for så å forsvinne. Men "Årbok for norsk folkemusikk" har no klart seg i heile 14 år!

³ GRAMO er "Musikernes, artistenes og plateselskapenes vederlagsbyrå", skipa i 1989. Formålet er å krevje opp og fordele vederlag til utøvande kunstnarar og produsentar når innspelt musikk vert kringkasta eller offentleg framført.

- Oppretting og utskiljing av formidlingsaktivitetane innanfor NFD i prosjektet Norsk Folkemusikkformidling (1995). Det skapte strid i ”miljøet” då NFD tidleg på 1990-talet søkte om særskilte midlar til dette tiltaket frå Kulturrådet/Kulturdepartementet. Sidan 1999 har Norsk Folkemusikkformidling drive arbeidet med internettbaserte Norsk Folkemusikkatalog saman med LfS. I same tidsrom har det også vorte løyvd (særskilte) statlege midlar til dette arbeidet. Ei eiga prosjektgruppe med medlemmer frå NFD og LfS fungerer som ressursgruppe for prosjektet. Administrasjonen er knytt til NFD-kontoret, og Norsk Folkemusikk-formidling er underlagt NFDs styre. Arbeidet med Norsk Folkemusikkatalog er elles eit nordisk samarbeid, og ei direkte følge av NFD sitt arbeid i Nordisk folkemusikkomité.

- Den norske Folkemusikkscena er eit anna formidlingsprosjekt i samarbeid mellom NFD og LfS, som etter ein del fram og tilbake, og også etter ein god del strid mellom organisasjonane, kom i stand i 1999. Formålet med tiltaket er å etablere ”ein nasjonal marknadsplass for folkemusikk og folkedans”. Ei eiga styringsgruppe med medlemmer frå NFD og LfS er ansvarlege for prosjektet. Administrasjonen er knytt til LfS. Forløparen, ein FolkemusikkPøbb i Oslo, vart til mellom anna etter initiativ frå NFD. Den opphavlege tanken var at LfS og NFD skulle skilje klart mellom oppgåvene sine i dette samarbeidsprosjektet, der NFD med sine direkte utøvarmedlemmer skulle ivareta presentasjon og formidling, medan LfS skulle ha ansvaret for utvikling av arrangørar og arbeidsgivarar. Dette har ein ikkje lykkast med.

Arbeidet med begge dei to sistnemnde tiltaka starta tidleg på 1990-talet, og medførte ein god del organisasjonsmessig uro, særleg i forholdet mellom LfS og NFD. Men etter kvart som tiltaka (prosjekta) vart etablerte, har det vore relativt godt samarbeid mellom dei to organisasjonane om desse.

- NFD var initiativtakar til og pådrivar for å få sett i gang arbeidet med Norsk kulturråds utgreiing om norsk folkemusikk og folkedans (Arnestad 2001), og har dessutan vore hovudaktøren for samordning av det etterfølgjande oppfølgingsarbeidet fram mot Kulturmeldinga i 2003⁴, og stortingsbehandlinga av

⁴ Sjå NFDs omfattande høyringsfråsegn her:
http://www.nfd.no/nfd/nytt_folkem_utredning.htm

denne året etter. Pådrivararbeidet held fram enno, særleg når det gjeld etableringa av den såkalla "Riksscena" (sjå nedanfor).

- NFD var initiativtakar til etablering av Forum og folkemusikk og folkedans i 2002, som eit samarbeidsforum for NFD, LfS og NU. Frå 2005 vert også andre utøvarorganisasjonar inviterte til å vere med (Norsk kvedarforum, Norsk Lur- og Bukkehornlag og Norsk Munnharpeforum).

- Etter initiativ frå NFD har vedtekter og strukturar for Rådet for folkemusikk og folkedans og Rff-senteret gjennomgått ein revisjon i etterkant av utgreiinga frå Kulturrådet. Dette har vore eit stridsområde i mange år, og er det framleis. Arnestadutgreiinga tok opp fleire av desse områda.

- NFD har vore pådrivar for å setje spørsmålet om rettigheter for tradisjonsberarar på dagsorden, gjennom mellom anna to utgreiingar/ fråsegner (2002)⁵ og diverse seminar.

- NFD stod bak arbeidet med den omfattande utgreiinga om etablering av ei eiga Riksscena for folkemusikk og folkedans. Utgreiinga som var ført i pennen av professor Odd Are Berkaak, og lagt fram i februar 2004, tilrådde at det "opprettas et sentralt produksjonsmiljø for folkemusikk og folkedans i en egen bygning i Oslo." (Berkaak 2004:22).⁶ Huset skulle etter forslaget opprettast som "nasjonal institusjon og må således være et statlig ansvar". Forslaget fekk brei støtte frå folkemusikk- og folkedansmiljøa over store delar av landet. Frå NFD si side var dette eit høgt prioritert prosjekt overfor Stortinget som oppfølging av Kulturmeldinga som kom i august 2003. Forslaget fekk også støtte frå ein samla kulturkomité på Stortinget:

"Komiteen støtter initiativet for å få i gang en nasjonal scene for folkemusikk og folkedans. Dette må være en arena der det gis rom for profesjonelle utøvere på feltet, og bør sees i nær sammenheng med det arbeidet den "Den norske folkemusikkscena" og "Norsk Folkemusikkformidling" driver Komiteen registrerer at de store organisasjonene på feltet ønsker at denne institusjonen skal ligge i Oslo-området. Komiteen vil understreke hvor viktig det er at en nasjonal scene i Oslo-området blir knyttet opp mot de levende folkekulturelle miljøene rundt om i landet, og at

⁵ Sjå: http://www.nfd.no/nfd/nytt_opphav.htm
og: http://www.selmerlaw.com/nor/pages/articles_sub.asp?artID=198

⁶ Sjå: <http://www.nfd.no/images/BilagKvinten%200204.pdf>

institusjonen blir koblet opp mot både nye og eksisterende regionale sentra for folkemusikk og folkedans” (Innstilling S nr. 155, 2003-2004, s. 56)

NFD prioriterte oppfølgingsarbeidet med denne utgreiinga i 2004, og sette mot slutten av året ned ei prosjektgruppe som skulle arbeide vidare med konkretisering av tiltaket. Grappa legg fram si innstilling seinare i år. Trass i den samla fråsegnen frå kulturkomiteen i innstillinga om kulturmeldinga vart det i statsbudsjettet for 2005 ikkje løyvd pengar til å setje i gang arbeidet med ei eiga ”Riksscene”. I NFD er det vidare arbeidet lagt til Norsk Folkemusikkformidling.

- NFD deltek også (saman med LfS og fem andre musikkorganisasjonar) i initiativet ”Samstemt”, som i 2004 utvikla ein tiltakspakke for pop, rock, jazz og folkemusikk, som vart presentert for kulturkomiteen i samband med behandlinga av kulturmeldinga. Ein ny tiltakspakke vart lagt fram hausten 2004 i samband med Stortingets behandling av kulturbudsjettet for 2005.

- Eit anna nytt tiltak i regi av NFD såg dagsens lys i 2004. Det galdt utgreiing om planlagt etablering av internasjonal festival for tradisjonell folkemusikk og folkedans i Agder/Kristiansand. Dette vart gjort mogleg gjennom økonomisk støtte frå Stiftelsen Cultiva (Kristiansand kommunes energistiftelse), Vest- og Aust-Agder fylkeskommunar, Bykle og Valle kommunar og Setesdal regionråd – i alt med kr 550.000. Festivalen, som har fått namnet ÁRINN, vart første gong arrangert i månadsskiftet august/september 2005 i Setesdal og Kristiansand og omfattar så vel fagseminar (om opphavsrett) som konsertar (med framstående norske og internasjonale) utøvarar. Det vart også lagt opp til utdeling av ein særskilt pris i tilknytning til festivalen. Temaet for festivalen i år er ”musikk og dans frå tradisjonar i nord”. Tilskipinga er tenkt å verte ei årleg hending. Men dette er avhengig av vidare særskilt finansiering.

Fleire andre ting kan også trekkjast fram når det gjeld arbeidet til NFD. Vi skal kortfatta nemne nokre arbeidsoppgåver frå dei siste åra:

- Utvikling av forsøk med talentskule i folkemusikk for ungdom, saman med Ole Bull Akademiet, Valle vidaregåande skule og Musikernes Fellesorganisasjon. Ein søknad om støtte vart avslått av Utdanningsdepartementet.

- Etablering av Ole Bull Scholarship i samarbeid med LfS, Ole Bull Akademiet og Hardangerfiddle Association of America.

- Saman med Rikskonsertane har Norsk Folkemusikkformidling og Den norske Folkemusikkscena utvikla prosjektet "INTRO-folk", som er eit lanseringsprogram for unge, lovande folkemusikarar, der det overordna målet er å styrkje norsk og samisk folkemusikk. INTRO-folk kårar "Årets unge folkemusikarar" i juli 2005. Programmet startar inneverande år.

- Det har vore viktig for NFD også å samarbeide med og utvikle nettverk overfor musikkorganisasjonar utanfor folkemusikk- og folkedansmiljøet. NFD har såleis vore aktivt med i Forum for norsk musikk sidan starten i 1992 og har ein samarbeidsavtale med Musikernes fellesorganisasjon sidan 2002.

- Nordisk og europeisk samarbeid, inklusive søknader om EU-støtte. NFD har lagt vekt på dette, sjølv om det krev mykje tid og ressursar. Men det kan utløyse aktivitetar og mulegheiter for norske utøvarar. Nokre eksempel kan nemnast:

- Medverknad i oppbygging av European Network of Traditional Music and Dance. I perioden 2000-2003 var NFD partner i eit EU-støtta prosjekt Culture 2000 som mellom anna inneheldt (med norsk deltaking):

- EUROFOLK; årlege sommarskular for unge folkemusikarar

- EYFO; European Youth Folk Orchestra

- kartleggings- og utviklingsarbeid innan opplæring/utdanning

- seminar og utviklingsarbeid innan det fleirkulturelle området

- utvikling av vevsider, kontakt- og nettverksbygging

- gjennomføring av eit nordisk/britisk turneutvekslingsprosjekt med NFD som ansvarleg

Det må også strekast under at NFD gjennom lang tid har markert seg med sterk deltaking i den offentlege kultur- og musikkpolitiske debatten. NFD er utan tvil den mest markerte av folkemusikkorganisasjonane på dette området. Eit enkelt søk på musikknettavisa Ballade gir t.d. 117 treff for NFD mot 31 for LfS, 59 treff på Jan Lothe Eriksen (dagleg leiar i NFD) og 24 treff på Magnar Sundt (dagleg leiar i LfS). NFD har også utvikla ein tradisjon for tilskiping av debattmøte og regisserte pressekonferansar om aktuelle folkemusikalske tema.

NFD har også gjennom mange år markert seg gjennom utforming og lansering av relativt ambisiøse innspel i forkant av stortingsbehandling av dei årlege kulturbudsjetta og i samband med behandlinga av stortingsmeldingar om kulturpolitikk. Dette har til tider skapt noko uro hos dei andre, og mindre offensive, organisasjonane på feltet. Men i hovudsak har det vore ein vellykka strategi å rette

merksemda så pass sterkt mot kulturkomiteen på Stortinget. Det er i denne komiteen, og i langt mindre grad i departementet, at mindre organisasjonar, særleg på ikkje-institusjonelle område av kulturpolitikken, har best høve til å få gjennomslag for sine politiske ønske og utspel.

Det er ei omfattande, om enn ikkje komplett, liste over arbeidsoppgåver og tiltak som er gitt att ovanfor. I si eigenevaluering skriv NFD at ein oppfattar seg sjølv som ”en organisasjon tilpasset et samfunn i forandring”. Det vert her peikt på laget er resultatorientert og stimulerer til aktivitet. Organisasjonen har ein effektiv og fleksibel struktur, er lite byråkratisk, og kan handle raskt. ”Laget har og har hatt en viktig funksjon som initiativtaker, kvalitetsbærer og kunnskapsformidler innenfor miljøet og utad. Laget har vært og er en spydspiss i det å sette sjangerens saker på dagsorden samt å bygge internasjonale nettverk”, heiter det vidare.

Sjølvsbeskrivelsen kan umiddelbart verke noko sjølvskrytande, bortimot ”innbilsk”. Men om vi samanliknar NFD si eigenevaluering med oversynet ovanfor om arbeidsoppgåver og tiltak, er samanfallet stort. NFD er og har vore ein aktiv og utoverretta organisasjon, som har evna å kople arbeidet for eit tradisjonsrikt kulturfelt med moderne arbeidsmetodar. I minst like stor grad som i 2001 synest NFD også i dag å vere ein tydeleg, profilert og resultatorientert organisasjon. I eit felt som i liten grad fangar offentlighetens interesse, maktar NFD å setje ”sjangerens saker” på den politiske dagsorden. Evna til å initiere, utvikle og realisere nettverksbaserte fellestiltak på feltet pregar dessutan NFD. Og organisasjonen gir slett ikkje opp om det kjem eit nei i første eller i andre omgang. Det er òg verd å merkje seg at NFD har prioritert å delta i nordisk og europeisk samarbeid. Dette er arbeids- og ressurskrevjande. Og det tek tid før det ber frukter.

5 Økonomi

Ein tiltaks- og prosjektretta organisasjon av NFDs type kan normalt sett finansierast berre på to måtar: Gjennom offentleg, særleg statleg, driftsstøtte og gjennom prosjekttilskot frå ulike kjelder, i hovudsak offentlege.

Medlemskontingent, gåver frå medlemmer og støttespelarar o.l. vil spele ei heilt marginal rolle.

NFD fekk dei første åra beskjedne årlege løyvingar over Kulturdepartementets budsjett; 30-40.000 kroner årleg 1988-91, 90.000 i 1992, deretter 225.000 for åra

1993-94. Samla omsetning auka frå 142.000 kroner i 1990 til vel kr 700.000 i 1994. Statleg driftsstøtte utgjorde desse åra mellom 14 og 32 pst. av samla inntekter. Løyvingane i 1988 og 1989 kom over kap. 381, post 79.6, deretter over kap. 323, post 74. Forvaltaransvaret vart frå 1995 overført til Norsk kulturråd; dei første åra over kap. 323, post 79, deretter over kap. 320, post 74.

Driftstilskotet til NFD (inklusive Norsk Folkemusikkformidling) frå Norsk kulturråd for inneverande år (2005) er kr 1.616.000. I 2001 var tilskotet kr 1.474.000, dvs. at det nominelt har auka med berre 9,6 pst i perioden 2001-05. I faste prisar er auken ca. 4,5 pst. Det var ein kraftig auke i løyvingsnivået frå 2000 til 2001.

NFD hadde i 2004 ei samla omsetning på 2.216.000 kroner. Av dette var 1.595.000 kroner (72 pst.) driftstilskot frå post 74, Norsk kulturråd. Resten av inntektene skreiv seg frå andre offentlege prosjekttilskot (kr 553.000), i hovudsak tilskot knytt til prosjektet ÁRINN⁷ og medlemskontingentar (kr 43.000).

NFD har normalt søkt om betydelege større løyvingar enn ein har fått over post 74. For 2006 er det i budsjettøknaden til dømes søkt om i alt 10 mill. kroner. Dette omfattar 1,9 mill. kroner til NFD (og NFF), 1,1 kroner mill. til prosjektet ”Norwegian Sounds” (utviklingsretta prosjekt innan eksportretta næringsutvikling) og 7 mill. kroner til Riksscene for folkemusikk og folkedans. Det sistnemnde tiltaket låg òg inne i budsjettøknaden for 2005. I den søknaden vart det peikt på ei rekkje andre budsjettpostar innanfor folkemusikkfeltet som burde styrkjast. Det galdt mellom anna omorganisering og auke av dei frie prosjektmidlane til folkemusikk (administrert av Rådet for folkemusikk/Rff-senteret), fast tilskotsordning for Den norske Folkemusikkscena og styrking av Innkjøpsordninga for nye norske fonogram (frå 3,8 til 30 mill. kroner...). Folkemusikkscena fekk auka si løyving dette året med kr 400.000.

Opp gjennom åra har NFD, samanlikna med andre organisasjonar, fått relativt betydelege prosjektløyvingar frå ei rekkje ulike kjelder. Prosjekttilskota har kome frå Kulturrådet, Utanriksdepartementet, Kassettagiftsfondet, Nordisk Ministerråd, Nordisk kulturfond, Fond for utøvende kunstnere, fylkeskommunar/kommunar og fleire andre (som Saga Petroleum og Stiftelsen Cultiva nemnde ovanfor). NFD har vore avhengig av slike kortsiktige prosjektmidlar for å kunne realisere mange av

⁷ Vi reknar då tilskot frå Stiftelsen Cultiva som eit offentleg tilskot.

tiltaka sine. Det er knytt mykje arbeid til å framskaffe denne type midlar. Organisasjonen peiker sjølv på at ”større grad av forutsigbar økonomi knyttet til aktiviteter, eventuelt mer langsiktige prosjekter (3-5 år), ville vere sterkt å foretrekke”. Det vert vidare trekt fram at NFD tidlegare har ”påpekt at om man samlet flere av de statlige midlene i f.eks. Norsk kulturråd, ville en kunne bygge et mer effektivt forvaltningsbyråkrati, samtidig som ulike tiltak kunne sees mer i sammenheng”.

Dei siste åra (2001-2004) har dei faste driftsløyvingane utgjort mellom 59 og 87 pst. av dei samla inntektene til NFD. Resten av inntektene har kome frå ulike typar prosjektilskot. Desse vil variere frå år til år. I 2002 var dei ca. 1 mill. kroner, og utgjorde 39 pst. av inntektene⁸ Året før (2001) var samla slike tilskot berre kr 180.000 (11 pst. av inntektene). Medlemskontingenten står berre for 2-3 pst. av dei årlege inntektene til NFD.

Største utgiftsposten i 2004 var personalutgifter (kr 890.000 eller 41 pst.). Dei nest største postane var Kvinten (kr 189.000), forprosjektet for ÁRINN (kr 180.000)⁹ og telefon/porto (kr 169.000). NFD sin administrasjon er framleis liten, og består av 2,6 faste årsverk (dagleg leiar i heil stilling, og tre deltidsstillingar knytt til arbeidet med Norsk folkemusikkatalog, Norsk Folkemusikkformidling og medlemsbladet Kvinten). I tillegg kjem prosjektengasjert personale. I 2004 galdt dette arbeid med den nye festivalen ÁRINN og Árbok for norsk folkemusikk.

Eit forholdsvis lite og nøkternt driftsbudsjett supplert med prosjektmidlar, som rett nok kan vere krevjande å få tak i, saman med god økonomistyring, har ført til at NFD går økonomisk i balanse. Organisasjonen synest ikkje å ha gått på økonomiske smellar, slik det stundom skjer med denne type organisasjonar med høgt og delvis prosjektavhengig aktivitetsnivå. Det er eit klart inntrykk at tiltak, gjerne svært ambisiøse tiltak, som NFD ønskjer, og lenge har ønskt, å setje i verk, ikkje vert forsøkt realiserte *før* det økonomiske grunnlaget er på plass.

Ei jamføring av økonomiske ressursar med aktivitetar og resultat gjer det nærliggjande å konkludere med at NFD utnyttar ressursane sine på ein god og

⁸ Dei omfattande prosjektinntektene dette året skreiv seg mellom anna frå Nordisk Ministerråd (knappt kr 500.000), EU Culture 2000 (kr 195.000), Nordisk kulturfond (kr 54.000), Utanriksdepartementet (kr 40.000), og speglar av NFD si vekt på arbeid med nordiske og europeiske nettverk.

⁹ Mesteparten av dei løyvde pengane til ÁRINN vert brukte i 2005

effektiv måte. Og sjølv om NFD har, og lenge har hatt, til dels svært høge ambisjonar både for si eiga verksemd og for folkemusikk- og folkedansfeltet generelt, tyder rekneskap og budsjett på at økonomien er under kontroll.

6 Framtida?

”Utviklingen av en effektiv overordnet og ansvarlig struktur for sektoren er avgjørende for den videre utvikling. I dette vil utviklingen av Rådet for folkemusikk og folkedans være en nøkkel”.

Slik formulerer NFD seg i eigenevalueringa. Å arbeide for ein slik ”overordnet” struktur har vore ei sentral oppgåve for NFD siste 10 åra. Ein har kome eit stykke på veg, om enn ikkje så langt som NFD kanskje har ønskt det. Men NFD har sterkare enn dei andre organisasjonane på feltet arbeidd for å få til denne strukturen. Det gjeld både før og etter mi utgreiing frå 2001, som tydeleg streka under behovet for meir samla ”opptreden” organisasjonane i mellom.

NFD vil halde fram arbeidet med å utvikle den overordna ”strukturen”. Men dei møter enno noko skepsis og motvilje frå dei andre delane av folkemusikk-Noreg. Det er naturleg å sjå dette i samanheng med at organisasjonar som Landslaget for Spelemenn og Noregs Ungdomslag i langt sterkare enn NFD er forankra i det folkelege og frivillige kulturlivet, og, til klar skilnad frå NFD, har mykje av sin aktivitet, og delvis legitimitet, knytt til noko som NFD *ikkje* har; nemleg lokale lag og organisasjonar. Det er også her, på det lokale nivået, at grunnlaget vert lagt for dei mange nye og dyktige utøvarane som veks fram innanfor norsk folkemusikk. Det er her vi finn dei langt fleste utøvarane av folkemusikk og -dans av forskjellig slag. Slik sett kan ein hevde at NFD med sitt sterke fokus på dei profesjonelle utøvarane, haustar frukter av det andre sår. Dessutan består det folkemusikalske Noreg også av mange fleire ting enn av bygdedans og ”ubrotne” folkemusikktradisjonar. Runddans- og gammaldansmusikken er framleis ein viktig del av norsk folkemusikk. Ein del som NFD ikkje bryr seg om. Og ulikskapane mellom flatfele- og hardingfele-Noreg er stort sett som før. Denne type strukturelle og ideologiske ulikskapar og motsetnader er ein lenge innebygd del av feltet, og vil også prege det framover. NFD sin meir aktivistiske arbeidsmåte kombinert med det faktum at organisasjonen identifiserer seg berre med mindre delar av arbeidet på det mangslungne feltet, vil framleis kunne skape problem for ein ”overordnet struktur”.

På den andre sida synest behovet for samordning og felles opptreden framleis klart å vere til stades. Og graden av fellestiltak har vakse. Med NFD som viktigaste initiativtakar. Dette har vist seg å vere ein fornuftig strategi. Eit vidare prosjektrretta samarbeid mellom organisasjonar med til dels ulike primæroppgåver og, særleg, ulikt hovudfokus, vil vere ein fornuftig arbeidsmåte også framover. Den foreslegne ”Riksscena” i Oslo, som synest å ha allmenn oppslutning, kan ikkje realiserast utan at organisasjonane trekkjer i lag overfor dei løyvande kulturpolitiske styresmaktene.

NFD avsluttar ei eigenevaluering såleis: *”For øvrig er NFDs syn på fremtiden ikke basert på tro, men på konkret arbeid mot nye mål”*.

Dette er kanskje like mykje ei oppsummering av arbeidet til NFD siste tiåret, slik vi har oppsummert det ovanfor, som det er ei framtidserklæring. Det er ikkje trua, men det konkrete og målretta arbeidet, under økonomisk kontroll kan vi føye til, som gir resultat.

NFD strekar då også under at det vil vere heilt avgjerande for utviklinga av feltet ”hvilke politiske regimer og konstallasjoner som legger opp den kulturpolitiske utviklingen”. Det er naturleg for ein organisasjon med mange ambisiøse satsingar på programmet, og som legg mykje av arbeidet sitt nær opp til dei nasjonale kulturpolitiske miljøa, å uttrykkje seg slik. Ut frå dette er også mykje av målsetjingane for det neste tiåret knytt opp mot tiltak som bør eller skal finansierast av staten. Det gjeld sjølvsagt den nemnde ”Riksscena”; det gjeld Innovasjon Noreg som bidragsytar til utvikling av folkemusikk og -dans som næring, særleg overfor utlandet, det gjeld avgift på vidareutnytting av tradisjonsmusikk, det gjeld utvida ensemblestøtteordning, radikal utviding av innkjøpsordningar for musikk, langt sterkare innpass av folkemusikk og -dans i grunnskulen, Den Kulturelle Skolesekken, langt betre og meir forutsigelege rammevilkår for organisasjonar, arkiv og andre institusjonar på feltet. Den aller største utfordringa er likevel å halde oppe og vidareføre ”de stedege levende tradisjonene innenfor dans og musikk i Norge pga av det kommersielle presset”.

Det ikkje mogleg for nokon å seie kor realistiske desse forventningane er. Fram mot 2014 vil ein likevel kome eit stykke på veg. I alle fall om ein tek formuleringane i den siste kulturmeldinga og kulturkomiteens innstilling om denne meldinga på alvor. Det er sterkare politisk vilje enn før til å verne, forvalte og føre vidare den norske folkemusikken og folkedansen. Staten har gjennom den siste

Kulturmeldinga og behandlinga av denne erkjent dette ansvaret. Og mykje tyder på at NFD vil halde fram med å vere den viktigaste pådrivaren i dette arbeidet. Ein kan likevel stille spørsmålet om NFD i *for* stor grad set si lit til at hardt arbeid overfor statlege styremakter er svaret på å realisere alle utfordringar feltet står overfor.

7 Avsluttande vurdering

NFDs 18-årige historie kan på mange måtar sjåast på som ei lita organisasjonsmessig suksesshistorie. Med relativt små ressursar, hardt, målmedvite og strategisk klart retta arbeid har organisasjonen ikkje berre lykkast å stå fram som den mest profilerte organisasjonen innanfor det norske folkemusikk- og folkedansfeltet. NFD må også få ein god del av æra for dette feltet har fått ein tydelegare plass på den kulturpolitiske dagsorden. Det er dessutan eit faktum at NFD, folkemusikkens Bellona, ”enfant terrible”, uekte barn eller kva for karakteristikk vi skal bruke, er den organisasjonen som i sterkast grad har lagt vekt på og lykkast med å få organisasjonane på feltet til å gå saman om, utvikle og delvis få realisert viktige fellestiltak. Det *kan* synast som eit paradoks at det er den nyaste og mest omstridde organisasjonen som har makta å få dette til. I hovudsak er dette eit resultat av lang tids målretta arbeid og overtyding om at det er nødvendig å utvikle fellestiltak og -arenaer om ein skal lykkast. Men dette skal skje utan at ein gir opp eigen identitet. NFD har såleis heile tida halde fram med å arbeide for sine eigne *primær oppgåver*, det vil seie for folkemusikk og bygdedans som fullverdige kunstformer, og for ivaretaking av interessene til utøvarane. NFD har også klart avvist alle freistnader som har vore gjort, særleg frå krinsar innanfor LfS, på å få til ei samanslåing av NFD og LfS. Dette synest i dag, som i 2001, heilt urealistisk. NFD har sin eigen klare profil og står, og vil stå, trygt på eigne bein.

Det kan her leggjast til at NFD også har lagt betydeleg vekt på utvikle samarbeid med andre musikk- og kunstorganisasjonar utanom folkemusikk- og folkedansfeltet. Det same gjeld internasjonalt arbeid i Norden og Europa.

I denne rapporten er det nemnt fleire gonger at NFD er og har vore ein særskild aktiv og utoverretta organisasjon, som har klart å kople arbeidet for eit tradisjonsrikt kultur- og kunstfelt med moderne arbeidsmetodar. Vi har brukt uttrykket ein tidsmessig, dynamisk og godt konsolidert organisasjon, med få og konsentrerte, men krevjande, arbeidsoppgåver. Utfordringane og ambisjonane framover er også

store. I kanskje vel stor grad set NFD si lit til at staten skal løyse alle oppgåvene gjennom sterk auke i løyvingane.

NFD har, trass fleire forsøk, ikkje lykkast med å rekruttere mange nye medlemmer. Medlemstalet har ikkje auka, sjølv om det er meir jamt geografisk fordelt enn for 10 år sidan. Veksten i talet på profesjonelle og semiprofesjonelle folkemusikkutøvarar har ikkje gitt den einaste klare utøvarorganisasjonen nokon auke i talet på medlemmer. Det er heller ikkje særleg stor deltaking på årsmøta i organisasjonen. NFD har sjølv ikkje ei enkel forklaring på dette. At medlemstalet i mange frivillige organisasjonar på kulturfeltet stagnerer eller går tilbake, forklarar lite.

For NFD er langt frå å vere ein tradisjonell frivillig kulturorganisasjon. Organisasjonen har meir preg av å vere eit godt utvikla, og statleg finansiert, *interesseorgan* for norsk folkemusikk og bygdedans og for utøvarar innanfor dette feltet. Bellona-parallellen er nærliggjande. Men så langt har påpeikingar frå dei andre organisasjonane på feltet om at NFD er ein ”mikroorganisasjon” når det gjeld medlemstal, ikkje hatt særleg mykje å seie. Korkje for NFD sjølv eller for dei mange partar som NFD samhandlar med. Det er resultatata NFD oppnår, som tel, ikkje talet på medlemmer i organisasjonen.

NFD vert i det vesentlege finansiert med årlege driftstilskot frå Norsk kulturråd. Organisasjonen har dessutan, meir enn organisasjonar flest av denne type, makta å skaffe særskilt prosjektfinansiering i tillegg. Driftstilskotet frå Kulturrådet har vore bortimot uendra sidan 2001. Det er noko overraskande sett i lys både av Arnestadutgreiinga, Kulturmeldinga og, særleg, den etterfølgjande innstillinga frå kulturkomiteen på Stortinget. Det er her også all grunn til å leggje vekt på dei samordnande initiativa NFD har teke undervegs i denne prosessen. Etter mitt syn er det no tid for at i alle fall delar av den omfattande og mangeårige prosjektretta aktiviteten til NFD bør konverterast i auka årlege driftstilskot, og at NFD bør godskrivast ein del av resultatata frå det viktige samordna tiltaksretta kulturpolitiske arbeidet som har skjedd dei siste åra. Dette arbeidet har vore i tråd med tilrådingane i dei dokumenta som er nemnde ovanfor.

Det må òg kunne forventast at det snarleg kjem eit svar frå Kulturdepartementet og kulturkomiteen om utfordringa om ei ”Riksscene ” og eit ”Folkemusikkens hus”. Det ligg eit godt underbygd forslag på bordet, som har fått bortimot unison

oppslutning frå dei relevante organisasjonar og fagmiljø. Dei som arbeidd med planane, fortener eit svar, eller i alle fall eit nokolunde klart signal.

Eg har ikkje noka klar oppfatning av om løyvingane til NFD i framtida bør kome over Kulturrådets eller Kulturdepartementets budsjett. Derimot er det all grunn for departementet (og Kulturrådet) å vurdere om det ikkje no er på tide å få til ei nærmare samordning av løyvingane og støtta til organisasjonar og tiltak innanfor folkemusikk- og folkedansfeltet. Dette gjeld Landslaget for Spelemenn, som i dag får sine midlar over "Tilskudd til landsomfattende musikkorganisasjoner" (post 74 i Kulturrådet) saman med ei rekkje andre organisasjonar (jf. Mie Berg Simonsens evalueringsrapport om denne ordninga), og Rådet for folkemusikk og folkedans, som får eigne drifts- og særskilte tilskotsmidlar (og turnémidlar) over Kulturdepartementet budsjett. Det gjeld også folkedanssatsinga i Noregs Ungdomslag, som det no vert løyvd midlar til over post 74 i Kulturrådet (jf. Mie Berg Simonsens evaluering av denne ordninga). Og det gjeld altså driftstilskotet til NFD.

Etter mitt syn er det klart i tråd med tilrådingane frå Arnestadrapporten, dei etterfølgjande kulturpolitiske dokumenta og i samsvar med det samordna arbeidet på feltet siste åra, at det skjer ei koordinering av dei statlege løyvingane til dei nemnde organisasjonane og formåla. Eit stykke på veg vil her staten kunne yte eit bidrag til ein "overordnet og ansvarlig struktur". Ein vil langt betre enn i dag kunne sjå drifts- og prosjekttilskot i samanheng, og lettare kunne vurdere folkedans- og folkemusikkfeltet under eitt. Sett frå styresmaktene si side, bør dette vere meir effektivt enn dagens spreidde ordningar. Organisasjonane vil òg, mest truleg, vere tente med ei slik samordning.

"En organisasjon tilpasset et samfunn i forandring". Slik har NFD beskrive seg sjølv. NFD har klart seg godt, overraskande godt, dei 18 åra organisasjonen har eksistert. Alt tyder i dag på at NFD vil, og bør, få minst 18 nye år. Organisasjonen har med forholdsvis beskjedne økonomiske ressursar gjort ein imponerande jobb for eit viktig område innanfor norsk kulturliv som i mange år i hovudsak levde sitt eige isolerte liv utanfor kulturpolitikken og utanfor offentligheten.

I dag er det betydeleg sterkare fokus på og merksemd kring norsk folkemusikk og folkedans, dei nasjonale kulturstyremaktene har teke på seg eit særskilt ansvar for feltet, ei rekkje (felles)tiltak er realiserte, fleire er under utvikling, løyvingane er i vekst. Det er god rekruttering til folkemusikken, og talet på dyktige, profesjonelle

utøvarar aukar. Denne utviklinga skuldast langt frå berre arbeidet i Norsk Folkemusikk- og Danselag. Men at NFD, og det arbeidet denne organisasjonen har utført, har hatt ein god del å seie for dei positive utviklingstrekkane siste tiåret, er det ingen som kan vere særleg i tvil om.

Litteratur

Arnestad, Georg (2001): *"Men vi skal koma i hug at tradisjonen alltid vært oppløyst og omskapt.."* Om folkemusikk og folkedans i det seinmoderne Noreg. Rapport nr. 27, Norsk kulturråd.

Berkaak, Odd Are (2004): *Riksscene for folkemusikk og folkedans*. En utredning på oppdrag av Norsk Folkemusikk- og Danselag. Oslo.
(<http://www.nfd.no/images/BilagKvinten%200204.pdf>).

Innstilling S. nr. 155 (2003-2004): *Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om "Kulturpolitikk fram mot 2014"*.

Mangset, Per (2002): *Kulturpolitiske utfordringer for folkemusikkfeltet*. Foredrag i samband med NFDs årsmøte mars 2002
(<http://www.ballade.no/nmi.nsf/doc/art2002040410182464909132>).

Møller, Mette (2002): *Deluttalelse til Georg Arnestads utredning "Men vi skal koma i hug at tradisjonen alltid vært oppløyst og omskapt.."*. Advokatfirmaet Selmer DA (http://www.nfd.no/nfd/nytt_opphav.htm).

St.meld. nr. 48 (2002-2003): *Kulturpolitikk fram mot 2014*. Kultur- og kyrkjedepartementet.

Kjelder elles:

Materiale frå Norsk Folkemusikk- og Danselag: Eigenevaluering, årsmeldingar, årsrekneskap, budsjettsøknader, strategidokument, høyringsfråsegner, medlemsbladet Kvinten, nettstaden <http://www.nfd.no/>.